

Szép idők, zord idők Magyarózdon

A magyarózdai Radák-Pekry kastély már a XVII. századtól ott tornyosul a falu élén. Közel 400 éve itt élt Petrőczy Kata Szidónia (1662-1708) magyar költőnő. Férje, Pekry Lőrinc, II. Rákóczi Ferenc erdélyi fejedelem kuruc brigadéros a építtette a kastélyt. Petrőczy Kata, aki az első magyar költőnőnek van nyilvánítva, itt írta verseit egy piros bőrbe kötött könyvbe. Ezt a verseskönyvet az ózdi kastélyban fedezte fel báró Radák Istvánné a XIX. században, ugyanis időközben a Radák család birtokába került a kastély. Az alábbi képen a költőnő látható.

A mai öregek inkább az utolsó kastélylakókra emlékeznek, hiszen páran náluk dolgoztak szolgálóként, cselédként vagy munkásként. Vannak, akiknek a szülei dolgoztak a báróéknál, de egészen kicsi gyerekkoruk óta a szülei vitték magukkal a munkába a kastélyhoz, így sok mindent láttak, hallottak ott. Ezekből az emberekből kerestünk fel kettőt, akik még élnek a faluban. Ők is már a 70-es éveiket élik.

Bíró Erzsike és Gyilyén Ilona néni nagyjából ugyanarról az időkről beszélnek. Mindketten gyerekként éltek a báróéknál, mindkettőjük szülei szolgálók voltak náluk.

„Akkoriban még csodálatos volt a kastély. 1930-1944 között szép idők voltak, a kastély is rendbe volt tartva. Gyönyörű nagy virágos kertjük volt a kastély előtt, nagy gyümölcsös, ahol kora tavasztól késő őszig állandóan termelt gyümölcs. Sok telkük, erdejük, szőlősük volt, a pince mindig tele volt finom borokkal.”

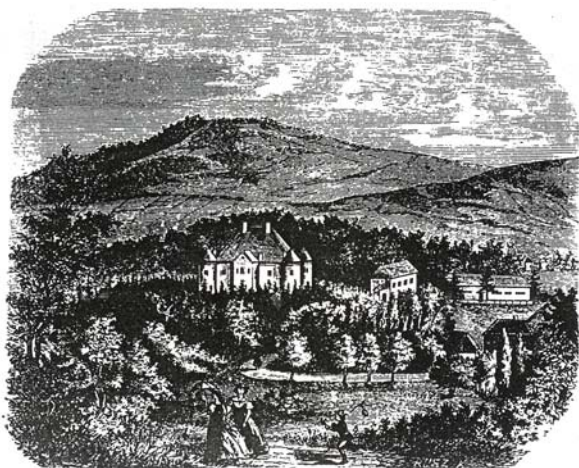
Mezőgazdasággal foglalkoztak. Annyi földjük volt, hogy szinte az egész Ózd nekik dolgozott. Aztán rengeteg állataik voltak: malacok, disznók, tyúkok, marhák (tehenek), lovak. A birtokon nagy csűrök, állatállományok sorakoztak, még halastó is volt. Ott szoktak csónakázni a vendégekkel a báróék. A halastó és a virágoskert környékén szép szobrok álltak. Hát, csak csodálkozni lehetett a szépségtől. A kastély falai is gyönyörűen voltak festve, a mennyezeten angyalok ölelkeztek, mosolyogtak. Drága, szép bútorokkal volt berendezve, sok drága könyv volt ott és festmények. Akkoriban az utak nagyon sárosak voltak, a báróék pedig hintóval jártak mindenfelé.”

A beszélgetés során arra is fény derült, hogy a helyiek mit tudnak arról, hogyan került a család tulajdonába a kastély. „A báró felesége grófi családból származott, Teleki Ilona grófnőnek hívták. A szüleinek Tordán volt a kastélyuk. A báró egy gazdag ember volt, de nem származott nemesi családból és szász származású volt, s János Konradsheimnek hívták. Emiatt a grófék kitagadták a lányukat a családból, mikor látták, hogy az ő akaratuk ellenére is hozzámegy feleségül ehhez a gazdag emberhez. De a lány keresztszülei, a Radák család, megsajnálta őket, és nekik ajándékozták az ózdi kastélyukat a bárói

címmel együtt. Így lettek ők bárók.” A történelmi dokumentumok pedig arról tanuskodnak, hogy Teleki Ilona grófnő a kastélyt jegyajándékként kapta édesapjától.

Arra nem emlékeznek a nénik, hogy tartották-e a tordai szülőikkel a bárók a kapcsolatot. *„Nekik két gyerekük született, Mária és András, és András volt a nagyobbik.”*

„A báró egy magas, derék ember volt, de nagyon hirtelen, indulatos természetű. De azért jó ember volt, mert sokat dolgozott, munkásemberként, ügyes volt, sok állatot tartott. Nagy szüreteket rendezett, amikor egészen jó hangulat volt, és ezt szerették az emberek. Rendezett a kastélyban táncesteket, bálakat, ahova vendégeket hívtak, és azok a falubeliek is ott voltak, akik nekik dolgoztak.

Az otdi kastély északi látképe.

A kastélyban elég sokszor összeszólalkoztak a bárónővel, ha valamiben nem értettek egyet. A bárónő sovány, magas asszony volt, s talán szigorúbb, mint a báró. A fiatalok a faluból nem szerették őket, féltek tőlük, mert ha látták, hogy valamit nem úgy csinálnak a fiatalok, ahogy kell vagy ők szerették volna, csúnyán megszidták őket. Mária és Teleki grófnő sokat jártak a faluba az asszonyokhoz. Mária még ajándékot is vitt az embereknek, és az emberek is ajándékoztak neki. Szeretett a faluban lenni. András talán csak egyszer fordult meg közöttük.”

„Szép volt az élet 1944 augusztusáig, amikor jött a háború. Ekkor menekülni kellett a báróknak, mert jöttek a románok és meg akartak ölni minden magyar nemest. Azon az éjjel, mikor bejöttek a románok, a báró elmenekült egyedül a kastély alagútján keresztül. Tudniillik a kastély pincéjéből két alagút van, az egyik Dicsőszentmárton felé és a másik Nagyenyed felé vezet. Utána még próbáltak az emberek átmenni rajta, de azt mondják, hogy csak egy darabig jutottak el, mert be volt szakadva. Másnap reggel szinte megöltek mindenkit (még ezeket a néniket is, akik cseléd gyerekek voltak) hogy hol van a báró. Aztán a családnak (a grófnőnek és a két gyerekének) megkegyelmeztek és annyit engedtek neki, hogy ökrös szekerekre pár óra alatt szedjenek össze holmikat és azzal meneküljenek. Sok mindent nem tudtak vinni, csak ruhaneműt és élelmet. Így szegények, ökrös szekérral menekültek el, itt hagyták a drága jószágot. Sokat mentek, sok helyen meg voltak állva is, aztán eljutottak Németországig. Itt maradt a sok drága ruha, gabona, bútorok, festmények, állatok, minden. Annyi bor volt a pincébe, hogy a katonák minden nap föld részegre itták magukat, mulattak, dorbézoltak. Aztán mindent tönkretettek, elvittek, elloptak. Mikor az egyik csapat jött, mikor a másik: románok, magyarok, oroszok, németek – teljesen kifosztották a kastélyt. Miután elvonult a háború, azután mindenki, amit csak ért vitt onnan, még a gyümölcsfákat is kivágták. Aztán a kastély ott maradt magában, és tönkrement, beázott, leomlottak a falak. Most már nincs semmi abból a sok szép mindenből.”

Erzsike és Ilona néni annak örvendenek, hogy sikerült a tetőzetet megjavítani, hogy ne menjen tovább tönkre a kastély, de sóhajtózva mondták, hogy már olyan amilyen volt, úgy sem lesz.

A képeket a kastélyról a Franciaországban élő Mária Konradsheim bárónőtől sikerült megszerezni, de bővebb információkkal a családról és a menekülés részleteiről nem szolgálhatunk, mert megkért, hogy az adatokat róluk bizalmasan kezeljük.

<http://webkastely.transindex.ro/?bejegyzes=178>